Laodicea - Namba Ibiri

شاخی پرۆتستانتی

Jeff Pippenger
2023-08-27

υIt is essential in understanding the message that is being unsealed in the book of Revelation, to recognize the roots, development and significance of the Protestant Reformation. Three primary lines within the history of that Reformation address the Bible, and the correct methodology to be used in studying the Bible and also that the chosen messengers through that history are waymarks of that history. As always is the case Satan attempted to hide the King James Bible with several counterfeits, and he sought to hide the correct methodology for understanding the Bible with several counterfeits and he also sought to hide the correct messengers (waymarks) that were raised up along the way in that history.

> “Lakini Shetani hakuwa mvivu. Sasa alijaribu kile ambacho amekuwa akijaribu katika kila vuguvugu jingine la matengenezo—kuwadanganya na kuwaangamiza watu kwa kuwawekea kwa hila kitu bandia mahali pa kazi ya kweli. Kama vile walivyokuwapo Makristo wa uongo katika karne ya kwanza ya kanisa la Kikristo, ndivyo walivyozuka manabii wa uongo katika karne ya kumi na sita.” The Great Controversy, 186.

Mu história ya baMillerite banda 1840 tii 1844, kákanda ka Búprotestanti, (oyo ezali moko ya maseke mibale likoló ya nyama ya mabele oyo ezali États-Unis), Adventisme ya baMillerite ekómaki liseke ya Búprotestanti. Na ntango moko wana, mangomba oyo liboso ezalaki komimonisa ete ezali ya Búprotestanti ekómaki Búprotestanti ya bopengwi, to ndenge baMillerite babengaki yango, “bana basi ya Roma.” Ntango Baprotestanti baboyaki nsango ya anzelu ya liboso na 1843, bakweyaki mpe baMillerite bakobaki komema kákanda ya Búprotestanti. Lisoló ya baMillerite ezalaki nsuka ya likoló ya mosala ya Nzambe na komema “lingomba na Ye na esobe” kino na bososoli mobimba ya Liloba ya Nzambe.

Ebifungulwa lyubulingizi obw’enzikiriza kwaleta ekigezo ky’Amateeka ga Katonda, naddala Ssabbiiti. Okulangirira obubaka bw’omumalayika ow’okusatu kyali kyetaagisa ekkanisa eyasimira ku Mateeka ga Katonda, agaali gazikiddwa wansi w’obulombolombo n’empisa z’obwa Paapa mu Biro eby’Ekizikiza. Kristo yaleeta Abapolotesitante eri ebyafaayo eby’omu 1840 okutuuka ku 1844, n’abategeeza ekigezo kya Eriya, gwe yali agerebwaamu William Miller; era Abapolotesitante bwe baagaana obubaka bwa Miller, baddayo e Rooma. Ekigezo ky’obubaka bw’omumalayika ow’olubereberye nga bwe bwalangirirwa Miller kyali kigereddwamu Eriya ku lusozi Kalumeeri.

> Na Eliya akaujia watu wote, akasema, Mtasita kati ya mawazo mawili hata lini? Ikiwa BWANA ndiye Mungu, mfuateni yeye; lakini ikiwa Baali, basi mfuateni yeye. Nao watu hawakumjibu neno. 1 Wafalme 18:21.

Mu 1840, igihe bahurwaga n’ubutumwa bwa Eliya, bwagereranywaga na Miller n’umumarayika wa mbere, Abaporotesitanti bahisemo Bali!

Marekebisho ya Kiprotestanti yalikuwa kufunguliwa kwa kweli za Biblia kulikaanza kwa “nyota ya asubuhi,” ambayo iliahidiwa kutolewa katika kipindi cha historia kinachowakilishwa na kanisa la Thiatira. Shambulio la moja kwa moja dhidi ya Biblia lilianza karne nyingi mapema na linaonyeshwa wazi katika Pambano Kuu, hasa kupitia historia ya Wawaldensia. Katika mwaka wa 1930, Benjamin Wilkerson alichapisha kitabu, Our Authorized Bible Vindicated. Kitabu hicho kinaandika vita dhidi ya maandiko matakatifu ya asili ambayo hatimaye yalitumiwa kutafsiri Biblia ya King James na maandiko mbalimbali bandia ya kishetani ambayo yalikuwa na bado yanaendelezwa na Wakatoliki, Uprotestanti ulioasi, na Waadventista wa Laodikia. Vita hivyo vilianza muda mrefu kabla ya historia ya Wawaldensia, lakini wao ndio alama ya njia na ishara ya wale waliotoa maisha yao kushuhudia umuhimu wa hati sahihi ambazo hatimaye zilitafsiriwa katika Biblia ya King James ya mwaka 1611.

Mu 1611, ukukorwa kwa Bibiliya ya King James kwanyuze mu nzira yihariye cyane y’ubuhinduzi. Inzira yo guhindura no gutangaza Bibiliya yarangijwe binyuze mu ntambwe ndwi z’umusaruro. Kandi byafashe imyaka irindwi kugira ngo birangire, kandi imyaka irindwi ya Bibiliya ni iminsi ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri. Kandi ibyo, byanze bikunze, ni na yo mibare y’iminsi y’ubuhanuzi Yesu yemejemo isezerano na benshi mu isohozwa rya Daniyeli icyenda. Hagati muri icyo cyumweru cyera Kristo yabambwe, kandi koko Kristo wabambwe ni we nkingi yo hagati ya Bibiliya. Izo ntambwe ndwi zo gutanga Ijambo ry’Imana ritunganye zari izi zikurikira.

- Kya mbere: Ubusobanuro bwa mbere bwakozwe n’abantu ku giti cyabo: Abahinduzi bagera kuri 50 bagabanyijwe mu matsinda atandatu, buri tsinda rishinzwe ibice bitandukanye bya Bibiliya. Abo bantu bakoze umurimo wo guhindura bavuye mu ndimi z’umwimerere (Igiheburayo, Icyarameyi, n’Ikigereki) babishyira mu Cyongereza.
- دووەم: پێدا‌چ‌ووﻧەوەی لێژﻧە: دوا‌ی ئەوەی هەر لێژﻧەی‌ەک وەرگێڕا‌ﻧی بەش‌ێک‌ی‌ا‌ن تەواو دەکرد، کا‌ر‌ەکە ل‌ەا‌ی‌ەن ئەﻧدا‌مﻧی هەما‌ن لێژﻧەوە خۆی‌ا‌ن پێدا‌چ‌ووﻧەوەی بۆ دەکرا‌. ئەمە بوا‌ری دا بۆ هاوبەش‌ب‌ووﻧی تێڕوا‌ﻧی‌ﻧی کۆمەڵ‌ەی‌ی و چا‌ک‌کردﻧەوەی هەڵەکا‌ن.
- Okwesatu: Okwekenneenya okw’Akanisa Akakulu: Enkyusa ez’akakiiko ka buli muntu oluvannyuma zaweereddwayo eri ekibinja ekisinga obunene eky’abakugu, ekiyitibwa Akakiiko Akakulu. Akakiiko kano kaalimu abakiikirira okuva mu buli kamu ku bukiiko omukaaga obw’okukyusa. Beekkenneenya omulimu gwonna, nga bagugeraageranya era nga batabaganya enkyusa ez’enjawulo ez’obukiiko.
- ਮੁੜ: ਵਾਧੂ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ: ਜਨਰਲ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸੰਸ਼ੋਧਤ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਰ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕੋਲ ਮੁੜ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਰਿਆ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵੱਚਿ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਕ ਿਅਨੁਵਾਦ ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸੀ।
- Bişincî: Pêşniyara Dawî û Pejirandin: Gava ku komîteyên takekesî guhartinên xwe temam kirin, nivîsa dawî ji bo çavdêriya dawî û pejirandinê hate şandin Komîteya Giştî.
- Mutandatu: Ukwemerwa n’Itangazwa by’Ubwami: Hanyuma ubuhinduzi bwari bwemejwe bwashyikirijwe Umwami Yakobo wa Mbere ngo abwemeze.

- Wa Mushananu: Kimana kasuma kuvuluka cha bwimfumu, ubudulwilo bwakwe bwakacile ukupulishiwa mu mwaka wa 1611 nga ni King James Version (Authorized Version) wa Baibolo.

  Ebigambo bya Mukama bigambo birongoofu: ng'effeeza egezeereddwa mu kikoomi eky'omu nsi, eryongooseddwa emirundi musanvu. Olibikuuma, ai Mukama, olibikuuma okuva mu mulembe guno emirembe gyonna. Zabbuli 12:6, 7.

Satani napukaq Godi-mi qanellem nunalriit, qanemciqam-llu ellangqertuq waymark-nun assiryaullret assingit-llu tuyuqellret taqumalriit taqsaunriten atunritellret-llu nallunriten aturluki nalpiaqataqelluku Avanun Qaneryaraq, King James Bible 1611-meng, waymark-aq una Psalm twelve-mi qanerluni piciqaqtuq. Assingit counterfeit Bible-t, piliaqellret corrupt-aulriit Catholic manuscriptenun, Psalm twelve-m iluani piciqellret qaneryaraq naammassianqertut. Purification process-aq tallimanek malruk-llu iluani seven step-ini, unalu period-aq twenty-five hundred and twenty days-i iluani, qaneryarait King James Bible-aq Godim "pure words"-gkiunrilngurmegnun nalunrituq. God aqlluq King James Bible-aq kemgnguqevkumaqaa Avani pure Word-ani assirluni qaillun-llu atam forever; taqna-llu iluani aqlluq historicism-mik methodology-mik Protestant reformer-t aturlriit, William Miller-llu ilauluni, tapkuninga napaqtitenqevkumaqelluku.

د *The Great Controversy* په نامه "ځینې هغه څه چې موږ یې باور لرو، د هغو څرګندونو په اړه چې موږ یې کوو، او هغه لاملونه چې موږ یې د هغو د ملاتړ لپاره وړاندیز کوو" په نامه کتاب لیکلی دی. دا کتاب د ټولو هغو کسانو لپاره لیکل شوی دی چې غواړي د خپلې عقیدې بنسټ پوه شي. دا کتاب د هغو خلکو لپاره لیکل شوی دی چې غواړي د خپلې عقیدې د ملاتړ لپاره دلیلونه ولري.

"Wycliffe alianzisha harakati kuu ambayo ingeuweka huru dhamiri na akili, na kuyafungua mataifa yaliyokuwa kwa muda mrefu yamefungwa kwenye gari la ushindi la Roma; chimbuko lake lilikuwa katika Biblia. Hapa palikuwa ndipo penye asili ya ule mto wa baraka ambao, kama maji ya uzima, umeendelea kutiririka katika vizazi vyote tangu karne ya kumi na nne. Wycliffe aliyakubali Maandiko Matakatifu kwa imani isiyo na shaka kuwa ni ufunuo uliovuviwa wa mapenzi ya Mungu, na kuwa ndiyo kanuni ya kutosha ya imani na mwenendo. Alikuwa ameelimishwa kulitazama Kanisa la Roma kuwa mamlaka ya kimungu, isiyokosea, na kuyapokea kwa heshima isiyohojiwa mafundisho na desturi zilizoimarishwa kwa muda wa miaka elfu moja; lakini alijitenga na hayo yote ili alisikie neno takatifu la Mungu. Hiyo ndiyo mamlaka aliyowahimiza watu kuitambua. Badala ya kanisa kunena kupitia kwa papa, alitangaza kwamba mamlaka ya pekee ya kweli ni sauti ya Mungu inayosema kupitia neno Lake. Naye alifundisha si tu kwamba Biblia ni ufunuo mkamilifu wa mapenzi ya Mungu, bali pia kwamba Roho Mtakatifu ndiye mfasiri wake wa pekee, na kwamba kila mtu anapaswa, kwa kujifunza mafundisho yake, kujifunza wajibu wake mwenyewe. Hivyo aligeuza nia za watu kutoka kwa papa na Kanisa la Roma kwenda kwa neno la Mungu."

«ۋىكلىفى ئىنگلىزلارنىڭ ئەڭ ئىلگىرى بولغان ئىسلاھاتچىلىرىدىن بىرى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلمىي ۋە ئىجتىمائىي ھاياتىدا ئىنگلىز تىلىدا تۇنجى پۈتۈن ئىنجىلنى تەرجىمە قىلىش ۋە تارقىتىش ئارقىلىق ئىنگلىز تىلىنى ئۆزگەرتىشكە ياردەم بەرگەن. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلمىي ۋە ئىجتىمائىي ھاياتىدا

ئۆزگەرتىشچىنى ئالاھىدىلەندۈرەتتى. بۇ بولسا، ئۇ ئوتتۇرىدىن چىقىقان مەۋرىدىكى ئەقلىي ياراقلىغۇلۇقى ۋە ئەخلاقىي بۇزۇلۇشىغا قارىماستىن ئۇنىڭ ئىدىيە.»

"Karakterê Wycliffe şahidiyeke hêza perwerdeker û guhertkar a Nivîsarên Pîroz e. Ew Bible bû ku wî kir ew tiştê ku bû. Hewldana têgihiştina rastiyên mezin ên wehiyê nûbûn û hêzê dide hemû hêzên aqilî. Ew hiş fireh dike, têgihiştinê tûj dike, û dadwerî pêxistin dike. Lêkolîna Bibleyê her fikir, hest, û xwestekê bi awayekî bilind dike ku tu lêkolîneke din nikare wisa bike. Ew aramî û qewimiya armancê, sebr, wêrekî, û berxwedanê dide; ew karakter paqij dike û can pîroz dike. Lêkolîneke cidî û bi hurmet a Nivîsaran, ku hişê xwendevanê rasterast bi Hişê Bêdawî ve tîne têkiliyê, dê ji bo cîhanê mirovên xwedî aqilekî bihêztir û çalaktr, û her weha xwedî bingehên exlaqî yên bilindtir, bide, ji wan ku ji perwerdehiya herî baş a ku felsefeya mirovî peyda dike qet derketine. 'Vekirina peyvên Te,' gotiye Zebûrvan, 'ronahiyê dide; ew têgihiştinê dide.' Zebûr 119:130." The Great Controversy, 93, 94.

Nĩgũkũrũka ũira ũrĩa ũhĩtĩte ũhoro wa John Wycliffe thĩinĩ wa *The Great Controversy*, Sister White nĩaheanaga orodha ya athuuri a gũcookereria maaminifu (waymarks), ũrĩa mũthia wake ũkinyaga mũcookereria John Knox. Nĩatũmaga amenyekane na ũhoro mũnene wa kĩũria kĩrĩa John Knox ũriirwo nĩ Mary, Mũthamaki mũka wa Scotland.

"Yohane Noksi akiataliye mbali mapokeo na mafumbo ya kanisa, ili kujilisha kwa kweli za Neno la Mungu, na mafundisho ya Wishart yakathibitisha azimio lake la kuukataa ushirika wa Rumi, na kujiunga na warekebishaji walioteswa...."

"Wakati alipoletwa uso kwa uso na malkia wa Scotland, ambaye mbele yake bidii ya viongozi wengi wa Waprotestanti ilikuwa imepungua, John Knox alitoa ushuhuda usioyumba kwa ajili ya kweli. Hakuweza kushawishiwa kwa kubembelezwa; hakushtushwa na vitisho. Malkia alimshtaki kwa uzushi. Alikuwa amewafundisha watu kuipokea dini iliyokatazwa na Serikali, alisema, na hivyo alikuwa ameivunja amri ya Mungu inayowaagiza raia kuwatii watawala wao. Knox akajibu kwa uthabiti:—'Kama vile dini ya kweli haikupokea asili yake wala mamlaka yake kutoka kwa watawala, bali kutoka kwa Mungu wa milele peke yake, vivyo hivyo raia hawafungwi kuitengeneza dini yao kulingana na mapendeleo ya watawala wao. Maana mara nyingi hutokea kwamba watawala, kuliko watu wengine wote, ndio wasiojua zaidi dini ya kweli ya Mungu. Ikiwa wazao wote wa Ibrahimu wangekuwa wa dini ya Farao, ambao walikuwa raia wake kwa muda mrefu, nakuomba, mama malkia, ni dini gani ambayo ingekuwapo duniani? Na ikiwa wote katika siku za mitume wangekuwa wa dini ya wafalme wa Kirumi, nakuomba, mama malkia, ni dini gani ambayo sasa ingalikuwapo juu ya nchi? … Basi, mama malkia, waweza kufahamu kwamba raia hawafungwi na dini ya watawala wao, ingawa wameagizwa kuwastahi.'"

Mariamu nĩaarugire atĩrĩ, "Inyuĩ mũtafsiri Mandĩko na mũhiano ũmwe, nao [arutani a Kirumi] magatafsiri na ũngĩ; nĩũndũ ũrĩkũ nĩngĩĩtĩkia, na nũũ ũgatuĩka mũciiriri?"

"'Mwamini Mungu, anenaye kwa wazi katika Neno lake,' akajibu yule mleta matengenezo; 'wala msiamini huyu wala yule zaidi ya yale ambayo Neno huwafundisha. Neno la Mungu ni wazi lenyewe, na kama mahali popote pana utata, Roho Mtakatifu, ambaye kamwe hashindani na nafsi yake mwenyewe, hufafanua jambo lilo hilo kwa uwazi zaidi mahali pengine, ili

> kusiweze kubaki shaka yo yote isipokuwa kwa wale walio wajinga kwa ukaidi.’ Hizo ndizo zilikuwa kweli ambazo yule mleta matengenezo asiye na woga, kwa kuhatarisha maisha yake, alizinena masikioni mwa mfalme. Kwa ujasiri ule ule usiotetereka alidumu katika kusudi lake, akiomba na kupigana vita vya Bwana, hata Scotland ilipokuwa huru kutoka katika upapa.” The Great Controversy, 250, 251.

Umubano hagati y’umuvugururadini n’umwamikazi ushyira ahagaragara urudodo rwa gatatu mu mateka y’Ubugorozi rugaragaza umuhati wa Satani wo kwigana Bibiliya, abavugururadini, n’uburyo bwo kwiga Bibiliya. Igisubizo cya Yohana yahaye Umwamikazi ni uko uburyo bukwiriye ari “historicism,” bushingiye ku gitekerezo cy’uko umurongo umwe w’amateka y’ubuhanuzi usobanurwa na Mwuka Wera ukoresheje undi murongo w’amateka y’ubuhanuzi.

Քու մթութեան մէջ լոյսը բացուած էր: Ուիքլիֆը եւ վաղ շրջանի բարենորոգիչները, մինչեւ իսկ Միլլերական պատմութեան ամբողջ ընթացքը, գործածեցին Սուրբ Գրքի ուսումնասիրութեան այն եղանակը, որ «պատմականութիւն» (historicism) անունով է բնորոշուած: Սուրբ Գրքի ուսումնասիրութեան այս աստուածաշնչական մեթոտի պատմութիւնը յաճախ անտեսուած է, սակայն էական է զայն ճանաչել, եթէ մէկը ճշմարտապէս պիտի տեսնէ մարգարէական մեկնութեան այն կանոններուն նշանակութիւնը, զորս Միլլերը որդեգրեց, եւ անկէ ետք՝ Future for America-ն:

Ku na vaviri ga ga lewe ni lotu e vakatakilai ira duaduaga o Sister White me ra nona tamata vakatokai ni Kalou. Oya ko Isireli makawa kei na lotu ni Kavitu ni Lesu Vakarua mai i Jiova.

> “Zvikonzero zvinoita kuti tidaidzwe vanhu vaMwari zvinofanira kudzokororwa nokudzokororwa. Deuteronomio 4:1–13” Manuscript Releases, vhoriyamu 8, 426.

Abatume ba bantumwa, n’abatume b’itorero ryo mu butayu mu gihe cy’umwijima wa papa, ntibigeze bitwa abantu b’Imana bagenwe iryo zina; kuko iryo jambo (risobanura kwitwa izina) rigereranya itorero rihabwa inshingano zo kuba abaragizwa amategeko y’Imana, kandi hamwe n’Abadiventisiti bagombaga no kuba abaragizwa ukuri kw’ubuhanuzi bw’Imana.

> “Ku rã God ou call His church iha loron ida-ne'e, hanesan Nia bolu Israel antigu, atu hamriik nu'udar naroman ida iha rai. Husi verdade nia katak boot no kbiit liu, mensajen anju dahuluk, daruak, no datoluk nian, Nia haketak sira husi igreja sira no husi mundu atu lori sira tama ba besik-laran sagradu ida ho An rasik. Nia halo sira sai depositáriu sira ba Nia nia lei no entrega ba sira verdade boot sira kona-ba profesia ba tempu ida-ne'e. Hanesan orákulu sagradu sira ne'ebé entrega tiha ba Israel antigu, hirak-ne'e mak konfiansa sagradu ida atu hato'o ba mundu. Anju tolu sira iha Apokalipse 14 reprezenta povu ne'ebé simu God nia mensajen sira nia naroman no sai ba oin nu'udar Nia nia ajente sira atu hakilar avizu ne'e iha rai tomak nia naruk no luan.” Testimonies, volume 5, 455.

윌리엄 밀러는 하나님의 예언적 진리들을 열기 위하여 택함 받은 기별자를 대표하였으며, 그 진리들이 1844년에 한 백성을 지성소의 열린 문으로 인도하였을 때, 하나님께서는 그때에 하나님의 율법을 열어 보이셨다. 위클리프는 성경을 열어 보이고 종교개혁의 시초를 산출하는 이정표이지만, 동시에 “예언의 위대한 진리들”을 확립하시기 위한 하나님의 역사의 이정표이기도 하다. 존 위클리프는 교황권의 천이백육십 년 통치의 역사에서

확인되는 새벽별이었다. 그의 사업은 14세기에 시작되었고, 이어 17세기에는 그 예언적 계보의 또 다른 이정표로서 1611년 킹제임스 성경의 출판이 있었다. 그 계보에서 우리는 마침내 밀러의 예언 해석 원칙이라는 이정표에 이르게 된다. 밀러는 그 진리의 계보에서 하나의 이정표이며, 그의 원칙들도 그러하다. 그의 원칙들은 『예언의 열쇠들』의 출판으로 대표되는 재림운동의 끝에 있는 한 이정표를 증거한다.

ئەگەر ئەوەمان تێ نەگەیشتبێت کە ئایاکانی مەلەر نیشانەیەکی بوون لە هێڵێکی مێژووی زۆریی پێوتووکی پەرتووکانی پەیمانەکۆنە و دروستەکانی پەرتووکی پیرۆز کە ئادەمی هەڤ پەسەن و دەستپێکی ئەو تێگەیشتنی ڕاستی پەرتووکی پیرۆزی شەکە پێویستی بەوە، هەروەها کاری درکدنەوەی

Abaporotesitanti bo muri iyo mateka banditse ibitabo n’udutabo barwanya “amagambo yanduye kandi atagira umumaro” y’uwo munyabwenge w’Umuyesuwiti. Ariko mu 1909, ifarashi ya Troya, Bibiliya y’inyandiko z’inkomoko ya Scofield, yarasohotse, kandi inyandiko zashyizwe mu bisobanuro byo hasi ku mapaji ya Bibiliya zari zishingiye ku nyigisho za Ribera n’undi Muyesuwiti witwaga Manuel Lacunza (1731–1801). Lacunza yanditse akoresheje izina ry’ihimbano Juan Josafat Ben-Ezra, kandi yasohoye igitabo cyiswe Ukuza kwa Mesiya mu Cyubahiro n’Ubwiza. Nk’uko Ribera yamubanjirije, icyo gitabo cyari igitero gitaziguye ku isohozwa ry’ubuhanuzi bwo mu gitabo cy’Ibyahishuwe.

Setane alamenya nti obubaka bwe yali yeetaaga okubikkiriza n’okubuzabuzamu bwe bubaka obw’okulumiriza obusembayo obuva mu kitabo kya Okubikkulirwa. Okuleeta okwogera okutali kwa bulijjo era okw’obwereere okw’abakaziizi b’Abajesuwiti ababiri mu bijulizibwa ebiri mu Scofield Reference Bible kyasobozesa Setane okukulembera Abapolotesitante abakyamye okukkiriza enkola z’Abajesuwiti, bwe kityo n’abazibya amaaso baleme okulaba amazima. Setane yakituukiriza kino ng’ayanjula ebyokulabirako eby’obunnabbi eby’Obukatoliki ebiwerako, ebyaggyaawo obusobozi bw’okutegeera mu ngeri entegeerekeka bulungi ani ye mulabe wa Kristo ow’obunnabbi bwa Bayibuli. Kino tekyali bukumpanya buzibu eri Setane, kubanga dda Abapolotesitante baali bamaze okuddayo mu kkanisa y’e Rooma olw’okugaana kwabwe obubaka bwa Miller mu 1843.

لە وامەی اس‌ڵادنەی نێوان لەسەر پەرتووکی وتار بڵاوکراوەتەوە کە هێرشی شەیتان و بەدکارەکانی چەند سەدەی داهاتووە بۆ سەر پێکهاتەی ئەفسانەی ئەو هێرشەی لە خاچدانەکەیەوە دەستی پێکرد.
ئەو هێرشە گەشتە ئاستێک کە دەستنوسی ساختە هێنرانەوان بۆ ئەوەی پەرتووکی پێزۆزی ئەو هێرشەی بەرەو مەبەستەکانی خۆی ڕابکێشێت. هەروەها شەیتان هێرشی کردە سەر ئەو چاکسازانەی کە هەڵگری ساختە بەڵگەنامەکانی بۆ پشتگیریی وشەی خودا لە ژیانیاندا، هەتا دوای مردنی ئەو چاکسازانەش.

Walia tu uzito jinsi wanahistoria na wanatheolojia wa kisasa wa Waadventista Wasabato wanavyoishughulikia habari ya William Miller. Ni kana kwamba waliifukua mifupa yake na kuitupa katika Mto Mississippi.

> “William Miller alisumbua ufalme wa Shetani, naye yule adui mkuu hakutafuta tu kuzuia athari ya ujumbe huo, bali pia kumwangamiza mjumbe mwenyewe. Baba Miller alipoweka matumizi ya kivitendo ya ukweli wa Maandiko mioyoni mwa wasikilizaji wake, ghadhabu ya wale wanaojiita Wakristo ikawashwa juu yake, kama vile hasira ya Wayahudi ilivyochochewa dhidi ya Kristo na mitume wake. Washiriki wa kanisa wakawachochea watu wa tabaka duni zaidi, na katika matukio kadhaa adui walifanya shauri la kuiondoa uhai wake mara atokapo mahali pa mkutano. Lakini malaika watakatifu walikuwamo katika lile kusanyiko, na mmoja wao, katika mfano wa mwanadamu, akaushika mkono wa mtumishi huyu wa Bwana, akamwongoza salama kutoka katika lile kundi lenye ghadhabu. Kazi yake ilikuwa bado haijakamilika, naye Shetani pamoja na wajumbe wake walikatishwa tamaa katika kusudi lao.” Spirit of Prophecy, juzuu ya 4, 219.

لەو بابەتانەی (بەهای ئاسمانی و زەمینی) ئەوەندە گرنگ نەبوون وەک ئەو هێرشەی ئاڕاستەکرا، ئەو ئاڕاستەیەی کە هێرشی لەسەر ئەو بابەتانە دەکرا و ئەو ڕاستییانەی کە پەیامی سێ فریشتەکە ڕادەگەیەنن.

> “Abāri ōruin n̄te karinerineia rongorongon antioka nūmā tenua, a rimiia te Baibara i aon te tai ae e kabongana are Tamana Miller. I nanoon te boki ae tituaraaki n te taetae *Views of the Prophecies and Prophetic Chronology*, e anganira are Tamana Miller kakorakoran taetae aikai ae malālō, ma iai nanon aei, ao kakawaki, ibukin te kakoaua ao te kabwarabwara n te Baibara:—”
>
> “[Mitenge ya kwanza hadi ya tano imenukuliwa.]”
>
> “Eri waggulu kye kitundu ku mateeka gano; era fenna mu kusoma kwaffe kwa Bayibuli tunaakola bulungi okugondera emisingi egyateekebwawo.” Review and Herald, November 25, 1884.

تەڤیخستنان سێ هێلکێشەکانێ هێڵی مێژووی پێغەمبەری کە پەیوەستن بە گەشەپێدان و دامەزراندنی وشەی خودا، ئابڕێتە هۆی ئەوەی گرنگیی ئاماژەکی گەورە بۆ پشتگیریی وێلیام مێلەر کە ئەو بڕوایەی کە لە پێشاندانی پەیامەکەدا بە ئێلیاس نموونەکار بوو ببێرێت، کە ئەویش لە بەڵێنەدا کە مێلەر لە قیامەتی ڕاستوورستاندن هەڵدەستێرێت، و خۆشەویستی ئاڵوگۆڕکەی و جێبەجێنەکردنی پەیامی ئێلیاس. ئایەتی سێ ئەوەی ژمارەیەکەدا بۆ ئەوەی وێلیام مێلەر نموونەیان بوون؛ ئەوەی ئێستا لەالێن تێۆلۆژیانی مێژووناسی ئێڤەنتیستی سەردەمەوە چاوەڕوان دەکرێت کە ئەوەی ئێستا لەالێن تێۆلۆژیانی مێژووناسی ئێڤەنتیستی سەردەمەوە چاوەڕوان دەکرێت کە ئەوەی ڕاژەی هەڤدەهەم بووبێت.

William Tyndale alikuwa mmoja wa wanamatengenezo wengi walioinuliwa katika mfuatano huu wa historia ya kinabii. Nikiruhusiwa kusema hivi, “taarifa yake ya utume” dhidi ya mabalozi wa papa aliowasiliana nao ilikuwa, “Nitamsababisha mvulana aendeshaye jembe kujua zaidi Maandiko kuliko ninyi.” William Miller alikuwa yule mvulana wa shambani, aliyeendesha jembe na kuitimiza unabii wa Tyndale.

ఈ పరిచయం, ఇప్పటివరకు మేము సమర్పించిన దానికి మద్దతుగా తీసుకురాగలిగిన సమగ్ర చరిత్రను దృష్టిలో ఉంచుకుంటే, ఎంతో సరళీకరించబడింది. ఇప్పుడు, మిల్లర్‌ను ఒక waymark గాను ఒక messenger గాను పరిగణనలోనికి మళ్లీ తీసుకువచ్చుటకై, ఆల్ఫ మరియు ఒమెగ యొక్కకొన్ని ముద్రలను పరిశీలించుదము.

Danyeli mũandĩkĩ ni kĩambĩrĩria kĩa mũandĩkĩ ũrĩ na ibuku igĩrĩ. Mũthia wa mũandĩkĩ ũcio nĩ ibuku rĩa Kũguũrĩrio. O na arĩ ibuku igĩrĩ itiganĩte, hamwe marĩhĩrĩirie mũandĩkĩ ũmwe.

Obwaka bw’emyaka egiwayita, nagira enkoragana ey’omu rubonero n’omwe ah’abanyateolojiya abamanyirwe gye omu Kkanisa ya Seventh-day Adventist, eyakoraga omu Biblical Research Institute y’Olukiiko Orukuru rwa Kkanisa ya Seventh-day Adventist. Ogu munyateolojiya akaba arikugerageza kukyusa okuteekateeka kwangye aha mushororongo mukaaga ez’enkomerero ez’omu Danieli ikumi na emwe, kandi n’okuteekateeka kwangye aha “buli munsi” omu kitabo kya Danieli. Omu nkoragana yaitu, eyabaho omu bwire oburengireho, ahabw’okuba ekaba erimu okuhandiika kwe kw’ekihandiiko eki naashubiramu, hanyuma we akagarukamu, kandi nanye nkagarura ebi naateekateeka, n’ebindi n’ebindi. Omu nkoragana egyo yambwira ngu omu kakiiko ako yakoreragamu aha Olukiiko Orukuru, akaba atwarwa nk’omukugu aha kitabo kya Danieli, kandi ngu omukozi mugyenzi we akaba atwarwa nk’omukugu ow’aha kifo aha kitabo ky’Okushuuruurwa. Omu nkoragana yaitu, tiyendeire kukwata aha ngingo ez’omu kitabo

ky’Okushuuruurwa, kureka akazireeza aha mugyenzi we. Akayenda kuhambira empaka omu kitabo kya Danieli kyonka.

Sister White anaeleza wazi kwamba Danieli na Ufunuo ni kitabu kimoja. Katika kiwango hicho vinawakilisha Biblia, ambayo ni kitabu kimoja kilichoundwa na vitabu viwili, cha kale na kipya. Sister White pia anatoa maoni juu ya kanisa la Kiyahudi, ambalo huchukulia kitabu cha kale pekee kuwa ndicho kitabu kimoja; naye pia anatoa maoni juu ya wale wanaokipuuza kitabu cha kale, kwa kuwa wanaelewa tu au wako tayari kuelewa kitabu kipya pekee. Ushuhuda wake ulioongozwa na Roho ni kwamba ukikubali kipya tu, basi unakikataa cha kale, na vivyo hivyo kwa upande mwingine. Kwa mwanateolojia kudai kwamba alikuwa mtaalamu wa Danieli, lakini si wa Ufunuo, ni kurudia dhana ya Kiyahudi ya kukubali Agano la Kale pekee, nasi twajua mtazamo huo mwembamba uliwaongoza Wayahudi wapi. Kuchukua upande wowote wa jambo hili; kukubali cha kale na si kipya, au kukubali kipya lakini si cha kale, ni kuikataa ushuhuda wote.

> “Mwokozi akawauliza wanafunzi wake kama walivielewa mambo haya. Wakajibu, ‘Ndiyo, Bwana.’ Ndipo akawaambia, Kwa hiyo kila mwandishi aliyefundishwa mambo ya ufalme wa Mbinguni anafanana na mtu aliye mwenye nyumba, atoaye katika hazina yake vitu vipya na vya kale.’ Katika mfano huu, Yesu aliweka mbele ya wanafunzi wake wajibu wa wale ambao kazi yao ni kuupa ulimwengu nuru waliyoipokea kutoka kwake. Agano la Kale lilikuwa ndiyo Maandiko yote yaliyokuwapo wakati huo; lakini halikuandikwa kwa ajili ya watu wa kale tu; lilikuwa kwa ajili ya nyakati zote na kwa watu wote. Yesu alikusudia kwamba walimu wa mafundisho yake wayachunguze kwa bidii Maandiko ya Agano la Kale ili kupata nuru ile inayothibitisha utambulisho wake kuwa ndiye Masihi aliyetabiriwa katika unabii, na inayofunua asili ya utume wake kwa ulimwengu. Agano la Kale na Agano Jipya hayawezi kutenganishwa, kwa maana yote mawili ni mafundisho ya Kristo. Fundisho la Wayahudi, wanaolikubali Agano la Kale peke yake, halileti wokovu, kwa kuwa wanamkataa Mwokozi ambaye maisha yake na huduma yake vilikuwa utimilifu wa torati na wa unabii. Nayo fundisho la wale wanaolitupilia mbali Agano la Kale halileti wokovu, kwa sababu linakataa kile kilicho ushuhuda wa moja kwa moja juu ya Kristo. Wenye mashaka huanza kwa kulidharau Agano la Kale, na huchukua hatua moja tu zaidi kulikana uhalali wa Agano Jipya, na hivyo yote mawili hukataliwa.”

> “யூதர்கள், கட்டுப்படுத்தும் சப்தா நியாயப்பிரமாணத்தையும் உட்படுத்தி, கற்பனைகளின் முக்கியத்துவத்தை கிறிஸ்தவ உலகத்தாருக்கு காட்டுவதில் மிகக் குறைந்த சலெ்வாக்கையே உடையெவர்கள்; ஏனெனில், சத்தியத்தின் பழயை பொக்கிஷங்களை வளெிக்கொணரும்போத, இயசேுவின் தனிப்பட்ட போதனைகளிலுள்ள புதியவற்றை அவர்கள் ஒதுக்கிவிடுகின்றனர். மறுபுறம், கிறிஸ்தவர்கள், கிறிஸ்துவின் போதனைகளை தயெ்வீக ஞானத்தின் மொழியாக ஏற்றக்கொள்ளும்படி யூதர்கள்மலே் சலெ்வாக்கு சலுெத்தத் தவறுவதற்கான மிக வலிமையான காரணம் இதுவே: அவர் வார்த்தையின் பொக்கிஷங்களை வளெிக்கொணரும்போத, தவேகுமாரன் மோசயேின் மூலம் முன்பே அளித்த போதனைகளாகிய பழயை ஏற்பாட்டின் சலெ்வங்களை

அவர்கள் இகழ்ச்சியுடன் நடத்துகின்றனர். அவர்கள் சினாயிலிருந்த அறிவிக்கப்பட்ட நியாயப்பிரமாணத்தையும், ஏதனேன் தோட்டத்தில் நிறுவப்பட்ட நான்காம் கற்பனையின் சப்தாவையும் நிராகரிக்கின்றனர். ஆனால், கிறிஸ்துவின் போதனைகளைப் பின்பற்றுகிற சுவிசஷே ஊழியக்காரன், பழயை மற்றும் புதிய ஏற்பாடுகள் இரண்டின்மீதும் முழுமையான அறிவைப் பறெவான்; அப்பொழுத அவற்றை மக்களுக்குச் சத்தியமான ஒளியில்—பிரிக்கமுடியாத ஒரே முழுதாக, ஒன்று மற்றொன்றின்மலே சார்ந்த, மற்றொன்றை வளெிச்சப்படுத்துகிறதாக—அவன் முன்வைக்க முடியும். இவ்வாறு, இயசே தமத சீஷர்களுக்குப் போதித்தபடி, அவர்கள் தமத பொக்கிஷத்திலிருந்த 'புதியவைகளையும் பழயைவகைளையும்' வளெிக்கொணருவார்கள்." Spirit of Prophecy, volume 2, 255.

Maelekezo yaliyotangulia yana matumizi mengine kwa Waadventista wa Laodikia. Kukiri kuamini Biblia kwa ukamilifu wake wote, Agano la Kale na Agano Jipya pia, ilhali kuikataa Roho ya Unabii, ni shimo lilo hilo hasa la kukubali ushuhuda mmoja tu. Mashahidi wawili wanahitajika ili kuthibitisha ukweli; kwa hiyo haiwezekani kuthibitisha ukweli kwa shahidi mmoja, na mtu ye yote akijaribu kufanya hivyo, anawakataa mashahidi wote wawili; anaweka msingi wa imani yake juu ya kile kinachoitwa "nusu-kweli."

نم ئێستاسود ارابوود ئەپ رپرسایراەتسەم وەلو کێکێی لە هەمەکەد هراەتسەم سراپرپ ئەمەی: «لە اسڵی 1863 هەوەب ۆەئالەم ،چ ووڕ کانوکێکێی هەوەزی 2023 هەمەووت .ئ وەپرپسراپرا ئەمەی: «هەیچ.» ؟هەوەد هەمەکەم وڵ هەب هکەمەد ئەمەی ئەیێتنێقەد هەمزیتێوتاەه هەوەد هەمەوە لە ئەمەی ئون

ەپرتووکەکانی ادنای ل و مکاشفەی ەکن. ەی کێکێ پێشبینیەی ،ەیوی دیکە ائشارکاربووەمەوەی؛ ەی کێکێ پەرتووکێکی کراوەی. ئەوی دیکە پەرتووکێکی کراوەی ،ەرۆکرارەوەی ،ئەوی دیکە پەرتووکێکی کراوەی. ئەوی انەحۆی ەوی نەیێنەیانەی ب یستەکە گرەکانەد ،درکەد نای رەد نای مدنڵ نەکاتە. ـ Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.

Kwa hiyo, Alfa na Omega hutambulisha kwamba Danieli ni wa kwanza na Ufunuo ni wa mwisho. Danieli anawakilisha mwanzo, na Ufunuo unawakilisha mwisho wa Uadventista.

"Kutubyo kya Kusukulurwa ni kitabo ekyasibiddwa akabonero, naye era ni kitabo ekyagguliddwa. Kiwandiika ebigambo ebyewuunyisa ennyo ebigenda okubaawo mu nnaku ez'oluvannyuma ez'ebyafaayo by'ensi eno. Enjigiriza ez'omu kitabo kino zitegeerekeka bulungi, so si za kyama era ezitategeerekeka. Muko mulimu omusittale gwe gumu ogw'obunnabbi oguddibwamu nga bwe kiri mu Danyeri. Obunnabbi obumu Katonda yabuddemu nate, bw'atyo n'alaga nti busaanidde okuweebwa obukulu. Mukama tabbemu bintu ebitali bya mugaso mungi." Manuscript Releases, volume 9, 8.

Ku ntangiriro y'Abadiventisimu, muri ya mirongo ubwayo ari yo nkingi nyamukuru y'Abadiventisimu, ya mirongo yahishuwe mu wa 1798; Yesu yimenyekanishije ubwe nka "Palmoni," Umubari W'igitangaza. Ku iherezo ry'Abadiventisimu, Yesu yimenyekanisha ubwe nka "Alufa na Omega," umuhanga w'indimi w'igitangaza—Ijambo ry'Imana. Kubera iyo mpamvu, intangiriro y'Abadiventisimu n'ubutumwa bwa marayika wa mbere byari "bimanitswe

ku gihe.” Ku iherezo ry’Abadiventisimu, ubutumwa bwa marayika wa gatatu buzamanikwa ku Ijambo Rye.

Ukuqala n’okuphela kw’Ubuvandimu kwenzeka ngexesha lembali yobukumkani besithandathu besiprofeto seBhayibhile; ngoko ke kwenzeka ngexesha lokuqala n’lokuphela kwe-United States. Imbali yesiprofeto ye-United States yimbali yeempondo ezimbini, ubuRiphabhlikhi nobuProtestanti. Ekupheleni kwaloo mbali ezo mpondo zimbini ziya kuba zitshintshile zisuka kwimvana zaba yinamba. UbuRiphabhlikhi buya kutshintsha bube yidemokhrasi, yaye ubuProtestanti buya kutshintsha bube bubuProtestanti obuwexukileyo. Xa indebe yexesha lovavanyo lwe-United States iqala ukusondela ekupheleni kwayo, njengoko kusenzeka kanye ngoku, ezo mpondo zimbini zobuRiphabhlikhi obuwexukileyo nobuProtestanti obuwexukileyo ziya kwenza umfanekiso werhamncwa, ngaloo ndlela zidibanise ibandla norhulumente zibe luphondo olunye oluthetha njengenamba. Kodwa uThixo akayi kusala engenangqina; kuba kwinkqubo yokuzisa isiphelo kwi-United States, uya kuvusa uphondo lokwenene lobuProtestanti ukuze luphikise kokubini umfanekiso werhamncwa e-United States, lize emva koko luphikise nomfanekiso werhamncwa ojongene nehlabathi liphela. Ukuvuswa kophondo lobuProtestanti ekupheleni kwe-United States kuya kwenziwa ngaphakathi kolwakhiwo olufanayo lwembali njengoko uphondo lobuProtestanti lwavuswayo ekuqaleni kwe-United States. Abantu bangaphambili bomnqophiso baya kudluliswa, yaye abantu abatsha baya kuba ngabantu abatsha bomnqophiso. Akukho nto intsha phantsi kwelanga.

Pa tulikumi biprofesí ya ntangu yina ba bakisaki mpe ba lakisaki na lisoló ya Bamilerite sambu na kutala Alfa mpe Omega, tu mona nde bo kele mosi kaka. Profesi nyonso ya ntangu yina yantikaka na lisoló mosi kuna profesi yina kele samunwinu, mpe lisoló yina nyonso ntangu nyonso ke vanda kifwani ya lisoló yina profesi yina ke lungisama.

Tarîxa pêxemberiya du hezar û sê sed salî bi fermanê sêyemîn di sala 457 BZ de dest pê kir û di peyama milyakêtê sêyemîn de, di 22-ê Cotmeha 1844-an de, bi dawî bû. Berî hatina fermanê sêyemîn, lê di rêya wê de, xebata avakirina perestgehê û Orşelîmê hate pêkanîn. Heman awayî, di vê tarîxê de ku ber bi hatina milyakêtê sêyemîn ve diçû, rastiyên bingehîn ên perestgeha Millerî hatin saz kirin.

Mu 1798, ubuhanuzi bw’imyaka ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri, bwatangiye mu wa 723 Mbere ya Kristo ubwo imiryango icumi yo mu majyaruguru yatatanaga, bwarasohoye. Ubwo buhanuzi bwagaragaje ibihe bibiri by’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, bugaragaza gukandagirirwa kw’urusengero nyakuri na Yerusalemu nyakuri n’Abaroma b’abapagani nyakuri, maze bikurikirwa n’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y’i Roma y’ubupapa ikandagiriza umujyi n’urusengero byo mu buryo bw’umwuka. Ubuhanuzi bwatangiye no kurimbuka kw’ubwami bwo mu majyaruguru no gutatanywa kw’abaturage b’ubwo bwami. Hagati y’ubwo buhanuzi, mu wa 538, harangwa iherezo ryo gukandagirirwa kw’ubwoko bw’Imana n’i Roma y’abapagani, ubwami bwa kane bw’ubuhanuzi bwa Bibiliya, kandi bituma Itorero ry’Imana ritatanira mu butayu bwo mu Bihe by’Umwijima. Iherezo ry’ubwo buhanuzi bw’igihe mu wa 1798 riranga iherezo ry’ubwami bwa gatanu bw’ubuhanuzi bwa Bibiliya. Gutatana kw’imiryango icumi yo mu majyaruguru, no kw’Itorero rya Gikristo ryahungiye mu

butayu, bishushanya gukoranirizwa hamwe kw'abagenewe kuzaba ihembe ry'Abaporotesitanti. Inzira z'ibimenyetso by'ibihe zikunze kugaragazwa n'ibihabanye, kandi gutatana gushobora gushushanya gukoranirizwa hamwe, nk'uko Eliya ashushanya Yohana Umubatiza. Muri uko guhangana kumwe k'ubuhanuzi, Eliya ntiyapfuye, ariko Yohana Umubatiza arapfa.

Mwaka wa 677 BC, kabila ya kusini ya Yuda, (ambayo pia inatambulishwa katika Maandiko kuwa nchi ya utukufu) ilitawanywa kwa muda wa miaka elfu mbili mia tano na ishirini, kipindi kilichoishia tarehe 22 Oktoba, 1844. Unabii huo ulikuwa ukibainisha kukanyagwa chini kwa watu wa Mungu, ambao Danieli anawatambua kuwa "jeshi" katika Danieli 8:13, 14.

> Awo ne ndzi va twa muweti un'we a vulavula, kutani muweti un'wana a ku eka muweti loyi a vulavuleke a ku: "Xana xivono lexi malunghana ni gandzelo ra masiku hinkwawo, ni ku tlula nawu loku tisaka ku onhaka, leswaku ku nyiketiwa vukwetsimelo ni vuthu leswaku swi kandziyeriwa ehansi hi milenge, swi ta va kona ku fikela rini?" Kutani a ku eka mina: "Ku ta va ku fika eka masiku ya magidi mambirhi ni madzana manharhu; kutani vukwetsimelo byi ta tlhela byi basisiwa." Daniel 8:13, 14.

Miaka elfu mbili na mia tatu ya unabii, uliokoma wakati uleule kama unabii wa miaka elfu mbili na mia tano na ishirini ulioanza mwaka 677 KK, ulikuwa ukitambulisha kukanyagwa chini kwa patakatifu kama kunavyotambuliwa katika Danieli 8:13, 14. Unabii wa kutawanywa kwa Yuda mwaka 677 KK ulitanguliwa na mashambulizi matatu kutoka kwa Nebukadneza, na unabii huo ulikoma kwa kuwasili kwa ujumbe wa tatu tarehe 22 Oktoba, 1844.

Maprofesi mawili ya miaka elfu mbili mia tano ishirini na tano, yanayokoma kwa mtiririko wake katika 1798 na 1844, yanatambulisha miaka arobaini na sita ya kujenga msingi wa hekalu la Wamilleri. Mose alikuwa siku arobaini na sita akipokea maagizo ya kujenga hekalu; ukarabati wa hekalu la Herode katika wakati wa Kristo ulichukua miaka arobaini na sita, ambao uliisha katika mwaka wa ubatizo wa Kristo. Kutoka katika ubatizo huo alikwenda nyikani kwa siku arobaini, na aliporudi, alilisafisha hekalu mara ya kwanza, nao Wayahudi wabishi walitaka kujua ni kwa mamlaka gani alifanya jambo hilo.

> Mbukha ya Wayahudi ilikuwa karibu, naye Yesu akapanda kwenda Yerusalemu. Naye akawakuta hekaluni wale waliokuwa wakiuza ng'ombe na kondoo na njiwa, na wabadili fedha wameketi. Naye alipokwisha kufanya mjeledi wa kamba ndogo, akawafukuza wote kutoka hekaluni, na kondoo na ng'ombe pia; akazimwaga fedha za wabadili fedha, na kuzipindua meza zao; akawaambia wale waliokuwa wakiuza njiwa, Ondoeni vitu hivi hapa; msiifanye nyumba ya Baba yangu kuwa nyumba ya biashara. Wanafunzi wake wakakumbuka ya kuwa imeandikwa, Wivu wa nyumba yako umenila. Basi Wayahudi wakajibu wakamwambia, Unatuonyesha ishara gani, kwa kuwa unafanya mambo haya? Yesu akajibu akawaambia, Livunjeni hekalu hili, nami katika siku tatu nitalisimamisha. Basi Wayahudi wakasema, Hekalu hili limejengwa kwa muda wa miaka arobaini na sita, nawe utalisimamisha katika siku tatu? Lakini yeye alinena habari za hekalu la mwili wake. Basi alipofufuka kutoka kwa wafu, wanafunzi wake wakakumbuka ya kuwa aliwaambia neno hili; wakaamini Maandiko, na neno lile alilolinena Yesu. Yohana 2:13–22.

eMilleriita eTempele ya kaakangwa mu myaka amakumi ana na mukaaga okuva mu 1798 ku nkomerero y’obunnabbi obusooka obw’emyaka enkumi bbiri mu ebikumi bitaano mu amakumi abiri, era n’ekoma emyaka amakumi ana na mukaaga oluvannyuma mu kutuukirira kw’obunnabbi obwokubiri obw’emyaka enkumi bbiri mu ebikumi bitaano mu amakumi abiri mu 1844. Emyaka egyo amakumi ana na mukaaga gyatandika n’okujja kwa malayika ow’olubereberye era gyakoma n’okujja kwa malayika ow’okusatu, kubanga Kristo yagamba nti yeekaalu ye erizimbibwa nate mu nnaku ssatu. Obanga toyagala kulaba mazima gano, kiri lwa bizibu bibiri ebikulu okuggyako ebizibu ebiyinza okubaawo mu mutima ogutayagala era ogutakyusiddwa. Ekizibu ekisooka kwe kuba nti toyagala kusemberera Kigambo kya bunnabbi ng’otunuulira okuva mu ndowooza nti ebyafaayo byeddamu. Toli wa ndowooza ya byafaayo ebyeddamu. Ekizibu ekirala bwe butayinza kukozesa bigambo eby’obubonero ebyawandiikiddwa munda mu Kigambo kya Katonda nga biyitibwa Kigambo kya Katonda. Entandikwa z’obunnabbi buno bwonna ziraga enkomerero, era bulijjo ziraga ebisinga ennyo ku byafaayo ebyeddamu byokka.

Biblia huambia kwamba sisi ni hekalu la Roho Mtakatifu, na hekalu la mwili limeundwa na kromosomu arobaini na sita. Wanasayansi wanaozichunguza kromosomu hizo arobaini na sita hutufahamisha kwamba kromosomu ishirini na tatu za kiume na kromosomu ishirini na tatu za kike zimezungukwa kwenye protini yenye umbo la msalaba.

Mu Daniela ikumi na ibiri harimo ubuhanuzi butatu bw’igihe bufitanye isano; ubwa mbere bwerekeza ku gutatanywa kw’imbaraga z’ubwoko bwera, kugereranya “ibihe birindwi” byo mu Balewi makumyabiri na gatandatu. Ugutatanywa kw’imbaraga z’ubwoko bwera kwasohoye kuri bo kwari imyaka ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri, nyamara muri Daniela ikumi na ibiri havugwamo gusa igice cya nyuma cy’icyo gihe. Hagaragaza Daniela nk’utarisobanukiwe icyo iryo tangazo ryashakaga kuvuga.

> Û min bihîst ku ew mêrê bi ketan pêçayî, yê li ser avên çem bû, dema ku destê xwe yê rast û destê xwe yê çep ber bi ezmanê ve bilind kir, bi wî ku her û her dijî sond xwar ku ev dê ji bo demekê, deman, û nîvekê be; û dema ku wî hêza gelê pîroz belavkirinê bi dawî anî, wê hingê hemû van tiştan bidawî bibin. Û min bihîst, lê min tê negehîşt; paşê min got, Ey Xudanê min, dawiya van tiştan dê çi be? Daniel 12:7, 8.

Danyeli ikumi na ibiri inaonyesha ujumbe unaofunuliwa katika wakati wa mwisho, ambao ulikuwa mwaka 1798. Katika kifungu hicho, Danyeli anamwakilisha William Miller, ishara kuu ya wenye hekima katika historia hiyo. Kwanza Miller aliongozwa kwenye unabii wa miaka elfu mbili mia tano na ishirini wa Mambo ya Walawi ishirini na sita, na katika aya ya saba na ya nane anawakilisha wenye hekima ambao ni lazima wapatanishe ukweli kwamba kutawanywa huko kwa miaka elfu mbili mia tano na ishirini bila shaka kabisa kunatambulishwa kuwa ni kutawanya kwa Mungu watu Wake.

> ဤအမှအလုံးစုံကြောင့်ပင် သင်တို့သည် ငါ၏စကားကို မနားထဘောင်သေးလျှင်၊
> သင်တို့၏အပြစ်များကြောင့် ငါသည် သင်တို့ကို ခုနစ်ဆတိုး၍ ဒဏ်ခတ်မည်။
> သင်တို့၏တန်ခိုးမာနကိုလည်း ငါချိုးဖျက်မည်။ သင်တို့၏ကောင်းကင်ကို သံကဲ့သို့ဖစ်စေ၍၊
> သင်တို့၏မြေကို ကြေးဝါကဲ့သို့ဖစ်စေမည်။ ဝတ်ပုရောဟိတ်များ ၂၆:၁၈၊ ၁၉။

Israele ya kala “lulendo” lwavo lwali apo bapelwe ubwasuko bwa kukana Lesa ngo Mwene mfumu yabo no kusala mfumu ya muntu. Ululendo lwavo, ulutalika ukubuka kwa kuleeta ukuwa (Mapinda 16:18), lwali cilakolako cabo ca kuba nga ma bufumu yonse ya kuzinguluka bo ayafukamina ku bifwanikisho. Ukufumyapo intanshi ubufumu bwa ku mpoto, elyo panuma ubufumu bwa ku masansa, kwali ukusalanganya kwa amaka (mfumu) mu mwaka wa 723 BC na mu mwaka wa 677 BC, pakwelela.

Miller alikuwa akiwakilisha wenye hekima walioelewa kuongezeka kwa maarifa kulikofunuliwa baada ya kutiwa muhuri katika aya zilizotangulia za Danieli kumi na mbili, na katika aya ya saba na ya nane anawakilishwa kuwa hakuuelewa uhusiano wa miaka elfu moja mia mbili na sitini na miaka elfu mbili mia tano na ishirini ya kutawanywa kwa watu wa Mungu. Danieli anawawakilisha watu wa Mungu katika mwisho wa Uadventista, vivyo hivyo na Miller katika mwanzo wa Uadventista. Katika mwisho wa Uadventista, tatizo lilo hilo lipo, kwa maana Uadventista walipoweka kando ufahamu wa Miller kuhusu “nyakati saba,” walilazimika kutambua tu ile miaka elfu moja mia mbili na sitini kuwa ni Enzi za Giza. Wenye hekima katika mwisho walikuwa na tatizo linalofanana la kutatuliwa, kama Danieli na Miller wanavyoonyesha. Kwa nini istilahi ya Mambo ya Walawi ishirini na sita inatumiwa kuonyesha nyakati tatu na nusu badala ya nyakati saba?

مێلەر هەرگیز ئەم دووڵیەیە بە تەواوی چارەسەر نەکرد، بەڵام لە ساڵی 1856 دا ووتەیەکی «ڕوونکەرەوەی پێغەمبەرانەن» لە زنجیرەیەکە لە شەش تراکتۆی پێشکەش کرا کە هەوڵی ئاشتکردنەوەی ئەو دوو بۆچوونە دژبەیەکە دەدا. ئەو تراکتۆیانە بە ئاشکرا ووتەی ڕوونکەرەوەکانیان هەڵگرتبوو و بڵاوکرانەوەکەی لە ساڵی 1989 دا بۆ جارێکی تر لە چاپخانەیەکی ئەمریکا دەستی پێکرد، کە ئەمەش بووە هۆی ئەوەی کە ئەو ووتەیە بە ئاشکرا بڵاوبکرێتەوە. ئەو تراکتۆیانە بە ئاشکرا ڕوونکەرەوەکانیان لە خۆ دەگرن

mbili na tisini hutambulisha mpito kutoka ufalme mmoja wa unabii wa Biblia kwenda kwa ufalme unaofuata wa unabii wa Biblia, vivyo hivyo na mwisho wa unabii huo.

Unabii wa miaka elfu moja mia tatu na thelathini na mitano ulioanza wakati wa kuondolewa kwa “sadaka ya kila siku” mwaka 508 unaishia mwaka 1843.

> Û ji dema ku qurbaniya rojane were rakirin, û kerêhiya ku wêranî dike were danîn, hezar û du sed û nod roj hene. Xwezî bi wî re ye ku li bendê dimîne û digiheje hezar û sê sed û pêncî û pênc rojan. Daniel 12:11, 12.

پێشبینیی سێزدە سەد و سی و پێنج ساڵ لە ساڵی 1843 کۆتایی هات، و دانایڵ دەڵێت ئەوانەی «چاوەڕوانیای ن کرد» کاتێک ئەو پێشبینییە تەواو دەبوو، بەرەکەتمەند دەبن. خوشک وایت بەەم شێوەیە دەڵێت.

> "Heriw çavên ku di 1843 û 1844-an de tiştên hatin dîtin dîtin."

> “Ujumbe umetolewa. Wala pasiwepo na kukawia katika kurudia ujumbe huo, kwa maana ishara za nyakati zinatimizwa; kazi ya kuhitimisha lazima ifanyike. Kazi kubwa itafanywa katika muda mfupi. Hivi karibuni ujumbe utatolewa kwa agizo la Mungu, ambao utakua na kuwa kilio kikuu. Ndipo Danieli atasimama katika sehemu yake, kutoa ushuhuda wake.” Manuscript Releases, juzuu ya 21, 437.

Nooloo, ombandeko y’epolofeto lyoonyaka ezikumi kimwe no makumi asatu na tanu nayiita kutondolola okuhinduka okuva mu ddiini y’obupagaani okugenda mu ddiini y’obupapa, bityo ne kutondolola okuhinduka okuva mu Bupolotesitante okugenda mu Bupolotesitante obwa Millerite.

Ku-Adventista yina kebuya mambu ya mbandukulu ya Adventisme, kebuya mambu nyonso ya bisakwilu ya ntangu yina ba-Millerite vandaka kolakisa, ata mpe bamvula nkama zole na nkama tatu ya Daniele 8:14. Bawu lenda mpenza kuboya ndimbola yayi, kansi na nzila ya mayele ya ntendula lenda lakisama ete likambo yayi kele ya solo; kansi ntangu yayi mokano na mono kele ya kuswaswana, yo yina mono ta tika likambo yina mpo na ntangu yayi wana beto ke meka kumema disolo yayi na nsuka na yango.

Okusansania kwa “nchi ya utukufu” ya Yuda mwaka 677 KK kunawakilisha kukanyagwa chini kwa “jeshi” katika Danieli 8:13, 14, na kunaelekeza kwenye kuanzishwa kwa nchi ya kisasa ya utukufu, yaani, Marekani. Miaka elfu mbili na mia tatu ya aya hizo hizo ilianza mwaka 457 KK, nayo inawakilisha kukanyagwa chini kwa “patakatifu.”

> Иаҳәарҭа, сыʒбахә ахьаасҳаз: уажәрааиʒа сансыѡуаз, ԥсы зҽаԥсаз уаѡык дцәажәон, нас даҽа ԥсы зҽаԥсаз уаѡыкгьы уи зыцәажәоз аԥсы зҽаԥсаз уаѡиас иахь инаиҳәеит: «Есыҕенытәи агәырѡатә нысхәара, насгьы аԥшәмахәыратә гәыԥсахра иазку ааиԥмырҟьага анырра — аҭып ԥшьагьы, агәыԥгьы аҵаҟа иҭаршәны ишьақәыргьаҟәшахарц азы — шаҟа аамҭа ҭаху?» Уи сара сахь иаҳәан: «Ԥхынгә-хәба нызқьи хәышәи мшы рҟынʒа; анаѡс аҭып ԥшьа арыцқьахоит». Даниил 8:13, 14.

677 KK ku 457 KK šī wāmā cēkōtūn, ŋaŗe ku Ālahtīŋ mīrīŋ ku Ālahtīŋ məqdisīŋ. Ālahtīŋ mīrīŋ ku məqdisīŋ śafābī cēkōtuŋ bōn, yōm 22 Ōktōbar 1844 rān. 677 KK ku 457 KK bārā 220 sālīŋ, dōrē

cēkōtuŋ kī, ŋaŗe Ālahtīŋ waymark ēk sūtaŗī, nūrīŋ zīyādātīŋ nīšānīŋ. Yōm 22 Ōktōbar 1844 rān, sēwum fariṯāŋ nūr āmad; məqdisīŋ nūr dūrūš bōn šurūʿ kīt; ku mīrīŋ ēk hāżir bōn, tā nūrīŋ iʿlān kīt.

Mu murongo wa gihanuzi ugaragaza intambara z'uburyo butatu Satani na Kristo bagizemo uruhare, Bibiliya ya King James yo mu mwaka wa 1611 yarasohowe. Nyuma y'imyaka magana abiri na makumyabiri nyakuri, mu 1831, William Miller yasohoye ubutumwa bwe ku ncuro ya mbere:

> «Bona mwanda uvwa ufikile pa bidimu mwandamukwawu, William Miller wakolwele mu mutima ne bimu na kumanyika mulaye wakwe ku mabuundu; kadi wakindile, na ditekemena ne mulombodi umwina bulongi uvwa umanyike akaya kulanda mbila ya nsansa ya Musungidi udi ulwalwa kuiza maswina. Mu kukinda kwa musango awu, wakashintulula bulelela bwa mbila; kwali zina ne bavwa ne bumi, kadi bavwa balekela kufwa lubilu. Mu 1831 Miller wakalanda lutanda lwakwe lwa ntanshi pa bupolofeto.» Steven Haskell, The Seer of Patmos, 77.

Nzambi wavikila mikanda ya ntete ya santu mpe ya sikisiki yina sadilamaka sambu na kubasisa Biblia. Na nsima, Yandi basisaka Biblia na Yandi na mvula 1611. Na nsima, Yandi telemisaka ntumwa mosi yina zolaka kusadila misiku yina ke monanaka, ke katukaka mpe ke siamisamaka na kati ya Biblia sambu na kubasisa nsangu ya wanzio ya ntete. Na mvula 1831, nsangu ya Miller tulamaka na lolenge ya ntetentete, mutindu mpe nsangu na masolo ya Klisto tulamaka na lolenge ya ntetentete na nzila ya Yoane Mubatisi, kaka mutindu nsangu me tulamaka na lolenge ya ntetentete na kati ya konso mouvement ya mbongwana. Nsangu ya Miller, ya wanzio ya ntete yina ke zabisaka bofungwami ya kosambisa, ke siamaka mbala mosi na kusadilama ya ntangu ya profesi ya bamvula nkama zole mpe makumi zole. Yo vandaka nsangu ya kebo na ebandeli ya kimfumu ya sambanu ya profesi ya Biblia—États-Unis.

Mu 1996, umurimo wa Future for America waratangiye, kandi ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu bwari bwarafunguwe mu 1989—butumwa bugaragaza gukira kw'igisebe cyica cy'ubupapa n'itegeko ryo ku cyumweru rigiye kuza vuba—bwasohowe mu kinyamakuru cyiswe, The Time of the End. Ubutumwa bwo ku iherezo rya Adventisme bwari bwarahawe imiterere yemewe nk'uko ubutumwa bwo mu ntangiriro na bwo bwari bwarahawe iyo miterere. Mu ntangiriro, ubutumwa bwari bushingiye ku gihe kandi bwagereranyaga kurushaho guteza imbere ukuri gukubiye mu Ijambo ry'Imana. Mu 1996, nyuma y'imyaka magana abiri na makumyabiri uhereye ku ivuka rya Leta Zunze Ubumwe za Amerika mu 1776, ubutumwa bwo ku iherezo rya Adventisme bwarahawe imiterere yemewe kandi bwagereranyaga kurushaho guteza imbere ubutumwa bw'abamarayika batatu.

Tukitazama historia sambamba ya pembe ya Kirepublican na pembe ya Kiprotestanti katika historia ya ufalme wa sita wa unabii wa Biblia, ni lazima ieleweke pembe ya Kiprotestanti ni nani na si nani.

> Xaddis in aad naftaada Ilaah u muujiso mid la aqbalay, adigoo ah shaqaale aan u baahnayn inuu ceeboobo, oo si qumman u kala qaybinaya erayga runta. Laakiin ka fogow hadallada aan

quduuska ahayn oo madhan; waayo, waxay u kordhi doonaan cibaadola’aan sii badan. 2 Timoteyos 2:15, 16.